

Svanemerking av **Alternativ tekstilrensing**

Versjon 1.13 • 23. mars 2006 - 31. august 2027

Den 20. november 2019 ble kriteriene til CLP-forordningen oppdatert.

Innhold

Hva er Svanemerket alternativ tekstilrensing?	3
Hvorfor velge Svanemerking?	3
Hva kan Svanemerkes?	3
Hvordan søker man?	4
1 Miljøkrav	5
2 Krav til effektivitet	7
3 Kvalitets- og myndighetskrav	8
Regler for Svanemerking av tjenester	9
Etterkontroll	9
Kriterienes versjonshistorikk	9

Vedlegg

- 1 Markedsføring av Svanemerket alternativ tekstilrensing - fjernet bilag
- 2 Analyse- og testlaboratorier

Alternativ tekstilrensing 094, versjon 1.13, 7. januar 2025

Adresser

Nordisk ministerråd besluttet i 1989 å innføre en frivillig offisiell miljømerking, Svanemerket. Nedenstående organisasjoner/foretak er tildelt ansvaret for det offisielle miljømerket Svanemerket, av respektive lands regjering. For mer informasjon se nettsidene:

Danmark
Miljømærkning Danmark
info@ecolabel.dk
www.svanemaerket.dk

Finland
Miljömärkning Finland
joutsen@ecolabel.fi
https://joutsenmerkki.fi/

Sverige
Miljömärkning Sverige AB
info@svanen.se
www.svanen.se

Island
Norðæn Umhverfismerking
á Íslandi
svanurinn@uos.is
www.svanurinn.is

Norge
Miljømerking Norge
info@svanemerket.no
www.svanemerket.no

Dette dokument kan bare kopieres i sin helhet og uten noen form for endring. Sitat kan benyttes hvis opphavsmannen Nordisk Miljømerking nevnes.

Hva er Svanemerket alternativ tekstilrensing?

Utslippet av flyktige organiske løsemidler fra renseribransjen i Norden er i størrelsesorden 500 tonn, hvorav det meste er perkloretylen, PERC. PERC er miljøskadelig og mistenkt kreftfremkallende og fosterskadelig.

Svanemerket alternativ tekstilrensing (svensk: kemtvätt) innebærer rens av tekstiler uten bruk av flyktige organiske løsemidler. Ved Svanemerket alternativ tekstilrensing benyttes helse- og miljøtilpassede hjelpekjemikalier. Vaskeaktive stoff/tensider i hjelpekjemikalier (flekkefjerningsmidler og etterbehandlingsmidler) er lett nedbrytbare og har ikke langtidsvirkninger med hensyn til helse og/eller miljø. Med Svanemerket alternativ tekstilrensing kan alle typer tekstiler renses med et godt resultat. Eksempel på rensemetode som kan Svanemerkes er CO₂ rens, eventuelt i kombinasjon med ”våtrens”.

Hvorfor velge Svanemerking?

- Renseriene kan bruke varemerket Svanen i sin markedsføring. Svanemerket har troverdighet og er meget godt kjent i Norden.
- Svanemerket er en kostnadseffektiv og enkel måte for renseriene å kommunisere sitt miljøarbeide og miljøengasjement til kunder og leverandører.
- En mer miljøtilpasset drift forbereder renseriene på fremtidige miljøkrav.
- Miljøspørsmål er komplekse og det kan ta lang tid å sette seg inn i spesifikke spørsmålsstillinger. Svanemerket kan ses som en guide til dette arbeidet.
- Svanemerking omfatter ikke bare miljøkrav, men også kvalitetskrav fordi miljø og kvalitet ofte går hånd i hånd. Det betyr at en Svanelisens også kan ses som et kvalitetsstempel.

Hva kan Svanemerkes?

Renseriene som tilbyr tekstilrensing (svensk: kemtvätt) kan Svanemerkes, det vil si virksomheter som utfører maskinell rengjøring av tekstiler med renevæske bestående av kjemiske stoffer/kjemikalier. Våtrensing er en spesiell form for rens hvor det benyttes vann i rensprosessen, se definisjon i ISO 3175-4. Våtrensing kan inngå i et Svanemerket renseri forutsatt at det tilbys som et supplement til en eller flere kjemiske rensemetoder.

For renseriene som også tilbyr vaskeri («laundry»), finnes to alternativ for å Svanemerkes:

- a) I overensstemmelse med kriteriedokumentet «Textilservice», der hele tjenesten miljømerkes.
- b) I overensstemmelse med disse kriteriene, der bare tekstilrensingen er Svanemerket, forutsatt at det tydelig fremgår i markedsføringen hvilken tjeneste som inngår i lisensen og hvilken som ikke gjør det.

Hvordan søker man?

Søknad og kostnader

For informasjon om søknadsprosessen og avgifter for denne produktgruppen henviser vi til respektive lands nettside. For adresser se side 2.

Hva kreves?

Søknaden skal bestå av et søknadsskjema/webskjema samt dokumentasjon som viser at kravene er oppfylt.

Hvert krav er markert med bokstaven K (for krav) samt ett nummer. Alle krav skal oppfylles for at en lisens skal oppnås.

For hvert krav er det beskrevet hvordan kravet skal dokumenteres. Det finnes også ulike symboler som brukes for å lette arbeidet. Symbolene er:

☒ Send inn

Ⓟ Kravet kontrolleres på stedet

All informasjon som sendes til Nordisk Miljømerking blir konfidensielt behandlet. Underleverandører kan sende dokumentasjon direkte til Nordisk Miljømerking og denne informasjonen behandles også konfidensielt.

Lisensens gyldighetstid

Miljømerkingslisensen gjelder så lenge kriteriene oppfylles og så lenge kriteriene er gyldige. Kriteriene kan forlenges eller justeres, i slike tilfeller forlenges lisensen automatisk og lisensinnehaveren meddeles dette.

Senest ett år før kriteriene utløper, skal det meddeles hvilke kriterier som deretter skal gjelde. Lisensinnehaveren tilbys da muligheten til å fornye lisensen.

Kontroll på stedet

Før lisens bevilges kontrollerer Nordisk Miljømerking normalt på stedet at kravene oppfylles. Ved kontrollen skal underlag for beregninger, original til innsendt dokumentasjon, måleprotokoll, innkjøpsstatistikk og lignende som bekrefter at kravene oppfylles kunne fremvises.

Spørsmål

Ved spørsmål, kontakt gjerne Nordisk Miljømerking, se adresser på side 2. Mer informasjon og hjelp ved søknad kan være tilgjengelig. Besøk respektive lands nettsider for ytterligere informasjon.

1 Miljøkrav

K1 Beskrivelse av renseriet

Beskriv renseriet og hvordan det oppfyller definisjonen av hva som kan Svanemerkes.

Beskrivelse i henhold til ovenstående.

K2 Rensevæske

Det er ikke tillatt å benytte flyktige organiske forbindelser som rensevæske ved tekstilrensing. Med flyktige organiske forbindelser menes forbindelser som har damptrykk på 0,01 kPa eller mer ved 293,15 K.

Oversikt over hvilke rensevæsker som benyttes med tilhørende damptrykk. Sikkerhetsdatablad/produktblad for kjemiske rensevæsker.

K3 Klassifisering av kjemikalier

Kjemiske produkter som brukes ved tekstilrensing skal ikke være klassifisert i henhold til tabell 1.

Tabell 1 Klassifisering av produkt

CLP-forordning 1272/2008:		
Fareklasse	Farekategori	Fareangivelseskode
Kreftfremkallende egenskaper	Kategori 1A eller 1B Kategori 2	H350 H351
Reproduksjonstoksisitet	Kategori 1A eller 1B Kategori 2 Tilleggskategori: virkninger på eller via amming	H360 H361 H362
Kjønnsцелеmutagenitet	Kategori 1A eller 1B Kategori 2	H340 H341
Akutt giftighet	Kategori 1 eller 2 Kategori 3 Kategori 4	H300, H310 og H330 H301, H311 og H331 H302, H312 og H332
Spesifikk målorgantoksisitet med enkelt eller gjentatt eksponering	Kategori 1 Kategori 2	H370 og H372 H371 og H373
Sensibiliserende ved innånding eller hudkontakt	Åndedrettssensibilisering: Kategori 1, 1A og 1B Hudsensibilisering: Kategori 1, 1A og 1B	H334 H317
Farlig for vannmiljøet	Akutt kategori 1 Kronisk kategori 1 Kronisk kategori 2 Kronisk kategori 3 Kronisk kategori 4	H400 H410 H411 H412 H413
Farlig for ozonlaget	Kategori 1	H420

- Sikkerhetsdatablad for produkt i henhold til gjeldende europeisk lovgivning (Bilag II i REACH, Forordning 1907/2006/EF).

K4 Tensider, lett nedbrytbarhet

Tensider som inngår i kjemikalier som slippes til avløp, skal være lett nedbrytbare i henhold til testmetode nr 301 A - F i OECD guidelines for testing of chemicals eller andre likverdige testmetoder. Regelen om "10 dagers vindu" gjelder ikke.

- Dokumentasjon med henvisning til DID-listen datert 15. juni 2004 eller senere. For tensider som ikke omfattes av listen skal annen dokumentasjon f.eks. testrapporter, litteraturreferanser eller analogibetraktninger gjennomført av uavhengig tredjepart anvendes. Krav til laboratorier er gitt i vedlegg 1.

DID-listen: Detergents Ingredients Database.

K5 Tensider, anaerob nedbrytbarhet

Tensider som inngår i kjemikalier som slippes til avløp, skal være anaerobt nedbrytbare, dvs. minst 60 % nedbrytbarhet under anaerobe forhold, i henhold til ISO 11734, ECOTOC nr 28 (juni 1988) eller likverdige testmetoder.

Unntak: Tensider i flekkfjerningsmiddel som brukes med maksimum 0,2 g/kg renset tekstil unntas kravet til anaerob nedbrytbarhet.

- Se K4.

K6 LAS, APEO og APD

Kjemikaliene som benyttes ved tekstilrensing skal ikke inneholde lineære alkylsulfonater (LAS), alkylfenoletoxylater (APEO) eller alkylfenolderivater (APD).

- Erklæring fra kjemikalieleverandør at kravet er oppfylt.

K7 Tekstilvaskemidler

Tekstilvaskemidler som anvendes til vask ("laundry") av tekstiler (se begrensning under "Hva kan Svanemerkes") skal oppfylle Nordisk Miljømerkings krav til profesjonelle tekstilvaskemidler.

- Produktnavn og lisensnummer, eventuelt dokumentasjon fra produsent av tekstilvaskemidlet som viser at kravene er oppfylt.

K8 Energiforbruk

Rense- og vaskemaskinene skal ha et energiforbruk på maksimalt 0,5 kWh/kg renset tekstil.

- Målinger eller beregninger av energiforbruket.

2 Krav til effektivitet

K9 Effektivitet

Renseriene skal dokumentere en tilfredsstillende renseeffektivitet for relevante tekstiltyper og smuss. Dette skal dokumenteres ved laboratorie- eller brukerundersøkelser.

- Laboratorietest/brukertest. Dersom maskin og kjemikalieleverandør har gjennomført testing som dokumenterer effektiviteten til et rensesystem, kan denne dokumentasjon benyttes.

3 Kvalitets- og myndighetskrav

For å sikre at Nordisk Miljømerkings krav oppfylles, skal følgende rutiner være implementert.

Dersom rensieriet har et sertifisert miljøledelsessystem i henhold til ISO 14 001 eller EMAS, der følgende rutiner er implementert, er det tilstrekkelig at den akkrediterte revisoren erklærer at kravene er implementert.

K10 Lover og forskrifter

Lisensinnehaveren skal sikre at gjeldende bestemmelser for sikkerhet, arbeidsmiljø, miljølovgiving og anleggsspesifikke vilkår/konsesjoner følges på samtlige produksjonssteder for den Svanemerkede tjenesten.

Hvis kravet ikke oppfylles kan Nordisk Miljømerking inndra lisensen.

K11 Ansvarlig for Svanen

Det skal være en person på bedriften som har ansvar for at Nordisk Miljømerkings krav oppfylles samt en kontaktperson mot Nordisk Miljømerking.

Organisasjonsstruktur som viser ansvarlige for ovenstående.

K12 Dokumentasjon

Lisensinnehaveren skal kunne fremvise kopi av søknaden samt fakta- og beregningsunderlag (inklusive testrapporter, dokument fra underleverandører og lignende) for den dokumentasjon som sendes inn i forbindelse med søknaden.

Kontrolleres på plass.

K13 Kvalitet

Lisensinnehaveren skal garantere at kvaliteten av den Svanemerkede tekstilrensingen ikke blir dårligere i lisensens gyldighetstid.

Rutiner for å sammenstille og ved behov gjennomføre tiltak ved reklamasjoner/klager på kvaliteten for den Svanemerkede tekstilrensingen.

K14 Endringer og avvikelser

Planlagte endringer som påvirker Nordisk Miljømerkings krav skal meddeles/godkjennes av Nordisk Miljømerking. Uforutsette avvik som påvirker Nordisk Miljømerkings krav skal rapporteres til Nordisk Miljømerking samt journalføres.

Kopi av rutiner.

K15 Markedsføring

Foreningens styre besluttet den 17. november 2014 å ta bort dette kravet.

Regler for Svanemerking av tjenester

For enkelt å kunne identifisere Svanemerkede tjenester, skal lisensnummeret og en beskrivende undertekst stå sammen med Svanemerket.

Den beskrivende underteksten for 094 Alternativ tekstilrensing er: **Renseri**

Mer informasjon om regler, avgifter og grafiske retningslinjer finnes på www.svanemerket.no/regelverk/

Etterkontroll

Nordisk Miljømerking kan kontrollere at renseriet oppfyller Nordisk Miljømerkings krav også etter at lisens er bevilget. Det kan f.eks. skje gjennom besøk på stedet eller stikkprøvekontroll.

Viser det seg at renseriet ikke oppfyller kravene kan lisensen inndras.

Kriterienes versjonshistorikk

Nordisk Miljømerking fastsatte kriteriene for renseri 23. mars 2006 og de gjelder til og med 31. mars 2009.

På sekretariatsledermøtet den 29. oktober 2007 ble dokumentet forlenget og gjelder t.o.m. den 30. juni 2010. Dokumentet benevnes versjon 1.1.

På sekretariatsledermøtet den 5. mai 2009 ble dokumentet forlenget og gjelder t.o.m. den 31. desember 2010. Dokumentet benevnes versjon 1.2.

På sekretariatsledermøtet den 11. november 2009 ble dokumentet forlenget og gjelder t.o.m. den 31. desember 2012. Dokumentet benevnes versjon 1.3.

På sekretariatsledermøtet den 15. november 2011 ble dokumentet forlenget og gjelder t.o.m. den 31. mars 2014. Dokumentet benevnes versjon 1.4.

Foreningens styre besluttet den 10. juni 2014 at dokumentet ble forlenget og gjelder t.o.m. den 31. mars 2016. Dokumentet benevnes versjon 1.5.

Den nordiske kriteriegruppen besluttet den 17. mars 2015 at dokumentet ble forlenget og gjelder t.o.m. den 31. mars 2018. Den 17. november 2014 besluttet Foreningens styre å ta bort K15 Markedsføring. Dokumentet benevnes versjon 1.6.

Den nordiske kriteriegruppen besluttet den 11. oktober 2016 at dokumentet ble forlenget og gjelder t.o.m. den 31. mars 2020. Dokumentet benevnes versjon 1.7.

Nordisk Miljømerking besluttet den 15. januar 2019 at dokumentet ble forlenget og gjelder t.o.m. den 31. desember 2021. Dokumentet benevnes versjon 1.8.

Nordisk Miljømerking besluttet den 20. november 2019 å justere produktgruppe-definisjonen. Nordisk Miljømerking besluttet den 16. desember 2019 å forlenge kriteriene til 31. desember 2023. Dokumentet benevnes versjon 1.9.

Nordisk Miljømerking besluttet den 19. januar 2021 å forlenge gyldighetstiden for kriteriene til 31. desember 2024. Den nye versjonen heter 1.10.

Nordisk Miljømerking besluttet den 31. januar 2023 å forlenge gyldighetstiden for kriteriene til 31. desember 2025. Den nye versjonen heter 1.11.

Nordisk Miljømerking besluttet den 14. november 2023 å forlenge gyldighetstiden for kriteriene til 31. desember 2026. Den nye versjonen heter 1.12.

Nordisk Miljømerking besluttet den 7. januar 2025 å forlenge gyldighetstiden for kriteriene til 31. august 2027. Den nye versjonen heter 1.13.

Vedlegg 1 – Markedsføring av Svanemerket alternativ tekstilrensing

Foreningens styre besluttet den 17. november 2014 å ta bort dette vedlegget.

Vedlegg 2

Analyse- og testlaboratorier

Krav til analyselaboratoriet

Analyselaboratoriet skal oppfylle de allmenne kravene i henhold til standarden EN ISO 17025 eller være et offisielt GLP-godkjent analyselaboratorium.

Søkerens analyselaboratorium/målinger kan godkjennes for å gjennomføre analyser og målinger hvis:

- myndighetene overvåker prøvetaking- og analyseringsprosessen, eller hvis
- produsenten har et kvalitetssystem der prøvetaking og analyser inngår og som er sertifisert i henhold til ISO 9001 eller ISO 9002, eller hvis
- produsenten kan vise at det finnes overensstemmelse mellom en førstegangstest utført som en parallelltest mellom en upartisk testinstitusjon og produsentens eget laboratorium samt at produsenten tar prøver i henhold til en fastlagt prøvetagningsplan.